

ARQUITECTURA: MODERNITAT I AVANTGUARDA.

Del 28 de Gener al 2 de Febrer de 1980. Escola T. S. d'Arquitectura de Barcelona. U. P. B.

ARQUITECTURA I AVANTGUARDA TEÒRICA EN ELS ANYS SETANTA

Els anys setanta han suposat, en relació a l'arquitectura, la institucionalització de la diversitat doctrinal com a relacions de l'activitat projectual. La coexistència de sistemes teòrics i/o estètics, amb un grau notable de coherència interna, sembla propiciar nous paràmetres de producció i crítica, cada un d'ells dotat de la seva pròpia objectivitat.

El judici estètic tradicionalment establert prenent com a base els principis universals de la disciplina arquitectònica i filtrat per l'òptica cultural i ideològica del moment històric, ha donat pas a consideracions "sectorials" que tracten de valorar l'adscripció de determinada arquitectura a una o una altra tendència doctrinal. Lluny de qualsevol situació en què l'arquitectura, entesa com a tasca col·lectiva, sigui quelcom més que una assumida creença en el poder cognoscitiu dels slogans publicitaris o un retorn ben intencionat al més ingènu dels sociologismes, ha tractat de substituir-se "l'arquitectura d'autors" per "l'arquitectura doctrinal", com a instància que garanteixi l'objectivitat del projecte.

La persistent proclamació de "la mort de l'Arquitectura" i de l'esgotament del seu paper ideològic en la permanent reorganització del capital, per part de la "crítica de la ideologia", no ha impedit que els arquitectes continuïn ac-

tuant, encarrant-se a les condicions del medi socio-cultural amb els mitjans que el coneixement de la disciplina i la idea del seu propi paper els proporciona. D'aquesta manera l'arquitectura i l'avantguarda teòrica semblen haver pactat un repartiment de llurs àmbits de competències i interessos, desenvolupant-se segons directrius autònomes i independents que s'interfereixen tan sols per assegurar la seva supervivència.

LES CIUTATS DE L'ARQUITECTURA

Entre les més recents propostes per a fonamentar de nou la disciplina de l'arquitectura, han pres singular relleu aquelles que troben en la ciutat el marc en el qual la forma arquitectònica pren un nou sentit. Moltes idees de ciutat són invocades d'altra banda, a l'hora de definir l'àmbit meta-projectual en el qual l'arquitectura hauria d'inscriure-s'hi: des de la ciutat com a passatge artificial, determinat per la necessitat d'estímul visual per al consum, fins a la ciutat com a sistema formal, la lògica de la qual està determinada pel procés històric de la seva construcció, passant per la romàntica reivindicació dels "valors" de la ciutat preindustrial, es dibuixa un espectre de idees del fet urbà en les quals eventualment es recorre per a legitimar determinades arquitectures.

El propi status de la noció de ciutat és, d'altra banda, diferent segons els casos: en uns, es refereix directament a una realitat determinada per la materialitat dels fets, en d'altres, es tracta més aviat d'una disposició mental capaç de

proporcionar les bases d'allò que podria entendre's com a una moral urbana, i finalment a vegades, es proposa de fer revivir el mite de la ciutat ideal com a estímul d'una croada interclassista per a fer recular la història.

Discutir el sentit que pren la idea de ciutat, en les doctrines arquitectòniques que hi situen la raó última de la forma, és tasca obligada per a desvetllar les opcions teòriques i ideològiques de l'arquitectura contemporània.

DESPRÉS DE QUIN MOVIMENT MODERN

Una de les hipòtesis sovint més utilitzades per la crítica arquitectònica, durant els últims temps, és la de considerar que els anys setanta han suposat la definitiva superació històrica i cultural del Moviment Modern. Aquí hi ha implícita una interpretació tant del sentit cultural de l'arquitectura moderna com del signe ideològic de la pròpia idea de Modernitat, no compartida, en general, pels qui tracten el tema. La identificació de la modernitat amb l'avantguarda i aquesta amb una conducta intel·lectualment progressista és contestada per aquells que no hi veuen més enllà d'un intent desesperat de recuperar el control del cicle productiu de l'espai habitable "per part de l'arquitecte", recolzant-se en el mite d'una "societat dissenyada".

Per a aclarir el sentit segons el qual es pot parlar de "after modern architecture" és del tot obligat revisar la pròpia naturalesa de l'arquitectura moderna, discutint i aclarint diferents aspectes de la seva aportació específica i delimitant els àmbits en què el seu paper ha estat, sobretot, ideològic.

Gener	28 Dilluns 11.00 H: Francisco J. Sáenz de Oiza
	12.30 » Col-loqui
	16.30 » Alejandro de la Sota
	19.00 » Col-loqui
29 Dimarts	11.00 » Luis Peña Ganchegui
	12.30 » Alan Colquhoun
	16.30 » Taula Rodona

Moderador: José M. Sostres

Gener	30 Dimecres 11.00 H: Maurice Culot
	12.30 » Col-loqui
	16.30 » Joan Antoni Solans
31 Dijous	18.00 » Col-loqui
	11.00 » Francesco Dal Co
Febrer	12.30 » Col-loqui
	16.30 » Taula Rodona

Moderador: M. Solà-Morales R.

Febrer	1 Divendres 11.00 H: Colin Rowe
	12.30 » Col-loqui
	16.30 » Tomàs Llorens
2 Dissabte	18.00 » Col-loqui
	11.00 » Mario Manieri Elia
Febrer	12.30 » Col-loqui
	16.30 » Taula Rodona

Moderador: Rafael Moneo

Després de quin moviment modern.

Una de les hipòtesis sovint més utilitzades per la crítica arquitectònica, durant els últims temps, és la de considerar que els anys setanta han suposat la definitiva superació històrica i cultural del Moviment Modern. Aquí hi ha implícita una interpretació tant del sentit cultural de l'arquitectura moderna com del signe ideològic de la pròpia idea de Modernitat, no compartida, en general, pels qui tracten el tema. La identificació de la modernitat amb l'avantguarda i aquesta amb una conducta intel·lectualment progressista és contestada per aquells que no hi veuen més enllà d'un intent desesperat de recuperar el control del cicle productiu de l'espai habitable "per part de l'arquitecte", recolzant-se en el mite d'una "societat dissenyada".

Per aclarir el sentit segons el qual es pot parlar de "after modern architecture" és del tot obligat revisar la pròpia naturalesa de l'arquitectura moderna", discutint i aclarint diferents aspectes de la seva aportació específica i delimitant els àmbits en el que el seu paper ha estat, sobretot, ideològic.

Arquitectura i avantguarda teòrica en els anys setanta

Els anys setanta han suposat, en relació a l'arquitectura, la institucionalització de la diversitat doctrinal com a rerefons de l'activitat projectual. La coexistència de sistemes teòrics i/o estètics, amb un grau notable de coherència interna, sembla propiciar nous paràmetres de producció i crítica, cada un d'ells dotat de "la seva pròpia objectivitat".

El judici estètic tradicionalment establert prenent com a base els principis "universals" de la disciplina arquitectònica i filtrat per l'òptica cultural i ideològica del moment històric, ha donat pas a consideracions "sectorials" que tracten de valorar l'adscripció de determinada arquitectura a una o una altra tendència doctrinal. Lluny de qualsevol situació en la que l'arquitectura, entesa com a "tasca col·lectiva", sigui quelcom més que una assumida creença en el poder cognoscitiu dels slogans publicitaris o un retorn ben intencionat al més ingènu dels sociologismes, ha tractat de substituir-se "l'arquitectura d'autors" per "l'arquitectura doctrinal", com a instància que garanteixi l'objectivitat del projecte.

La persistent proclamació de "la mort de l'Arquitectura" i de l'esgotament del seu paper ideològic en la permanent reorganització del capital, per part de la "crítica de la ideologia", no ha impedit que els arquitectes continuïn actuant, encarrant-se a les condicions del medi socio-cultural amb els mitjans que el coneixement de la disciplina i la idea del seu propi paper els hi proporciona.

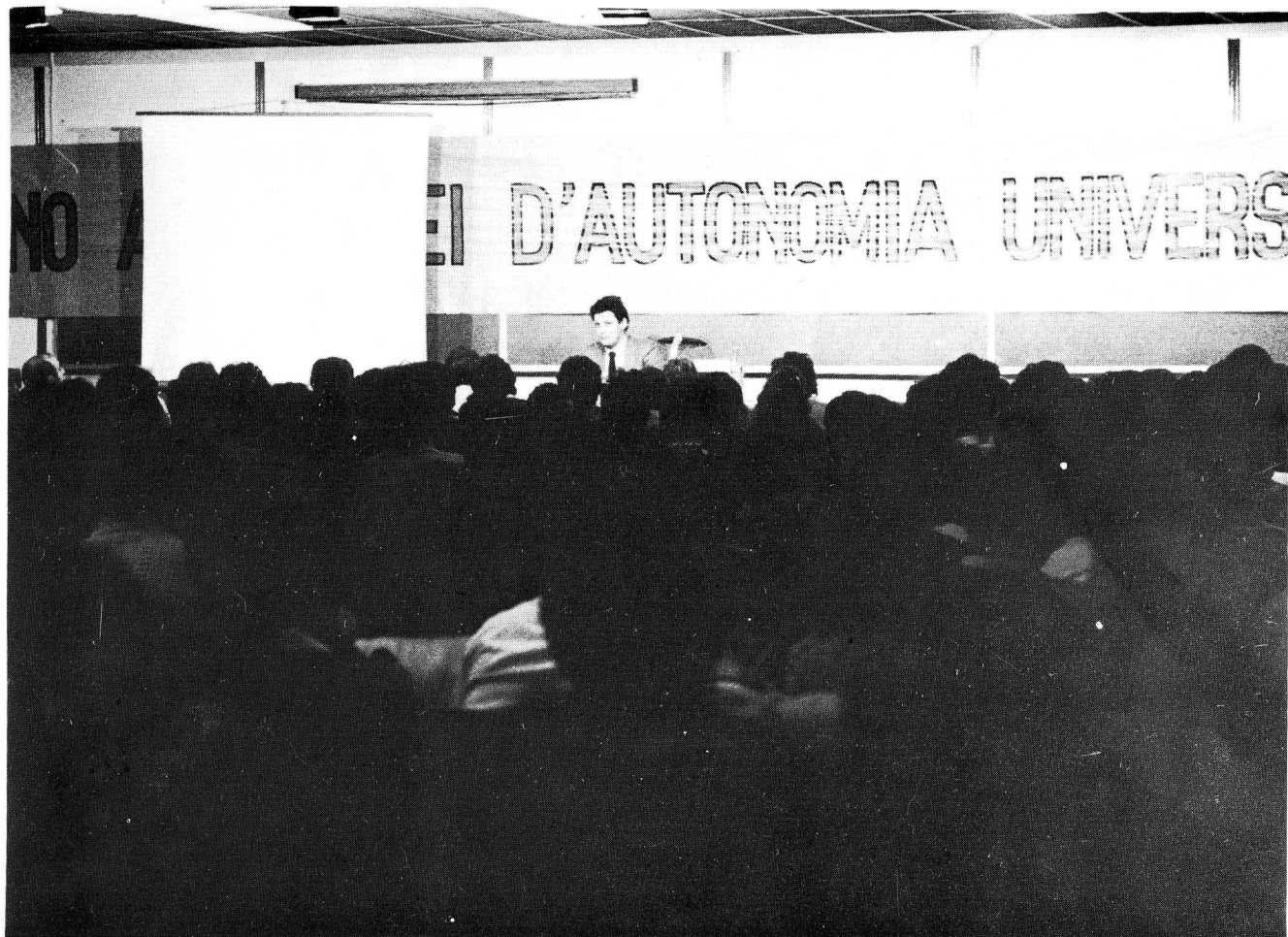
D'aquesta mena l'arquitectura i l'avantguarda teòrica, semblen haver pactat un repartiment de llurs àmbits de competències i interessos, desenvolupant-se segons directrius autònomes i independents que s'interfereixen tan sols per assegurar la seva supervivència.

Les ciutats de l'arquitectura

Entre les més recents propostes per a fonamentar de nou la disciplina de l'arquitectura, han pres singular relleu aquelles que troben en la ciutat el marc en el que la forma arquitectònica pren un nou sentit. Moltes idees de ciutat són invocades d'altra banda, a l'hora de definir l'àmbit meta-projectual en el que l'arquitectura deuria inscriure-s'hi: des de la ciutat com a paisatge artificial, determinat per la necessitat d'"estímul visual" per al consum, fins a la ciutat com a sistema formal, quina lògica està determinada pel procés històric de la seva construcció, passant per la romàntica reivindicació dels "valors" de la ciutat preindustrial, es dibuixa un espectre de idees del fet urbà en les que eventualment s'hi recorre per a legitimar determinades arquitectures.

El propi status de la noció de ciutat és, d'altra banda, diferent segons els casos: en uns, es refereix directament a una realitat determinada per la materialitat dels fets, en altres, es tracta més aviat d'una disposició mental capaç de proporcionar les bases del que podria entendre's com a una moral urbana, i finalment a vegades, es proposa de fer revivir el mite de "la ciutat ideal" com a estímul d'una croada interclassista per a fer recular la història.

Discutir el sentit que pren la idea de ciutat, en les doctrines arquitectòniques que hi situen la raó última de la forma, és tasca obligada per a desvetllar les opcions teòriques i ideològiques de l'arquitectura contemporània.

“Al llarg de la setmana compresa dels dies 28 de gener al 2 de febrer del 1.980, organitzat per a l'Escola, va tenir lloc aquest cicle de conferències i taules rodones. Recolçant-se en la forma de simposi –tant en el caràcter monogràfic del cicle com en la pròpia estructura de les sessions– l'Escola tractava de reorganitzar les seves activitats d'extensió cultural en base a les disponibilitats específiques: no limitant-se a la subvenció i gestió d'actes programats per la conjuntura, sino incidint de forma expressa en el seu planteig teòric. En aquest sentit, tot veient tant l'esquema conceptual del cicle com de la selecció dels conferencians, apareix amb claredat la consciència de crisi de les neo-avantguardes que han hegemonitzat la cultura arquitectònica dels anys setanta, com a marc de referència de la iniciativa.

Dins del discurs general que s'anuncia en el títol, es proposen tres arguments concrets sobre els quals haurien de tractar les intervencions: la relació entre avantguarda teòrica i pràctica de projecte, l'estatut de la idea de ciutat en les darreres reformulacions disciplinars de l'arquitectura i les diverses idees de Moviment Modern implícites en cadascuna de les actituds des d'on es reivindica la seva superació històrica, es tractava d'un projecte més confiat en la dimensió cognoscitiva de la reflexió crítica que en el valor operatiu de la reproducció doctrinal”

Amb aquests paràgrafs comença en Helio Piñon a “Arquitecturas bis 32, 33” (1) la recensió i crítica d'aquests actes dels quals, d'altre banda, n'era inspirador principal com a subdirector responsable de les activitats d'extensió cultural.

(1) “Arquitecturas bis 32, 33” pp 5-11, gener-febrer 1980

En Piñon presenta, en primer lloc, una síntesi dels arguments de cadascuna de les intervencions per passar tot seguit a comentar-les a la llum d'un conjunt de categories interpretatives i crítiques tendents a recuperar allò que en Alan Colquhoun anomena “estàndards de judici”, un entramat teòric capaç de posar en relació maneres diverses d'entendre l'arquitectura, doctrines predicades com a discursos tancats mutuament exclouents. El calificatiu “Neo-avantguardes” amb el qual en Piñon les denomina significa una desmitificació, una historització del cicle obert per les Avantguardes dels anys vint entenent-lo com quelcom encara en evolució mes que com un procés finalitzat.

Així doncs, la publicació d'aquests comentaris –ben a l'abast del lector interessat– explica l'absència d'altres textos crítics del present apartat de “Annals” dedicat a la transcripció gairebé literal de tres de les conferències pronunciades al cicle.

Antoni Cortina i Vilanova

S'ha d'aclarir que no s'ha seguit cap criteri especial de valoració –donada la qualitat de totes les intervencions– per a la selecció dels textos d'en Alan Colquhoun, Mario Manieri Elia i Colin Rowe respecte dels altres (principalment els de caire teòric com són els casos d'en Tomás Llorens i Francesco Dal Co). Raons conjunturals com la revisió de les notes manuscrites pels conferencians n'han estat factors determinants.